

Bruxelles, 11.6.2019.
COM(2019) 266 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Ex post evaluacija europskih prijestolnica kulture 2017. (Pafos i Aarhus)

{SWD(2019) 203 final}

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA

Ex post evaluacija europskih prijestolnica kulture 2017. (Pafos i Aarhus)

1. UVOD

Ovo izvješće dostavlja se u skladu s člankom 12. Odluke br. 1622/2006/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 2006. o utvrđivanju djelovanja Zajednice za manifestaciju Europska prijestolnica kulture za godine od 2007. do 2019.¹, kojom se propisuje da Komisija svake godine osigurava vanjsku i neovisnu evaluaciju rezultata manifestacije Europska prijestolnica kulture iz prethodne godine² te dostavlja izvješće o toj evaluaciji relevantnim institucijama i tijelima EU-a.

Rezultati i metodologija ex post evaluacije opsežnije su prikazani u pratećem radnom dokumentu službi Komisije.

2. KONTEKST INICIJATIVE

2.1. Inicijativa EU-a za manifestaciju Europska prijestolnica kulture (EPK)

Od pokretanja manifestacije Europska prijestolnica kulture na međuvladinoj razini 1985.³ taj je program 1999.⁴ poprimio format punopravne inicijative EU-a. Trenutačno je uređen Odlukom br. 445/2014/EU⁵, ali na gradove koji su imenovani Europskim prijestolnicama kulture za godine do 2019. primjenjuje se Odluka br. 1622/2006/EZ.

Inicijativom EPK nastoji se istaknuti bogatstvo i raznolikost europskih kultura i njihove zajedničke osobine te time potaknuti veće međusobno razumijevanje europskih građana. Njezin je cilj i poticanje dugoročnog kulturnog razvoja gradova u širem smislu, što uključuje socioekonomske učinke, jačanje suradnje kulturnih subjekata, umjetnika i gradova u Europi te uključenost i sudjelovanje lokalnih (i stranih) građana u kulturi.

2.2. Odabir i praćenje europskih prijestolnica kulture 2017.

U skladu s Odlukom br. 1622/2006/EZ Cipar i Danska bili su domaćini manifestacije Europska prijestolnice kulture 2017.

Postupke odabira u dvije faze (uži izbor i konačna preporuka) istodobno su provodila nadležna tijela tih dviju država članica (tj. njihova ministarstva kulture). Povjerenstvo sastavljeno od 13 članova, od čega ih šest imenuje predmetna država članica, a ostalih sedam institucije i tijela Europske unije, razmotrilo je prijave gradova kandidata na temelju ciljeva i kriterija utvrđenih Odlukom br. 1622/2006/EZ. Na natječaj su se prijavila tri grada na Cipru i dva grada u Danskoj. Postupak predodabira proveden je 2011., a postupak odabira 2012., te je po završetku tih postupaka

---

¹ SL L 304, 3.11.2006., str. 1.

² Cijeli tekst evaluacije dostupan je na: <https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/ecoc-2017-evaluation-en.pdf>.

³ Rezolucija ministara nadležnih za kulturna pitanja povezana s godišnjom manifestacijom Europska prijestolnica kulture od 13. lipnja 1985., sastanak u okviru Vijeća (85/C 153/02).

⁴ Odluka 1419/1999/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o utvrđivanju djelovanja Zajednice za manifestaciju Europska prijestolnica kulture za godine od 2005. do 2019. (SL L 166, 1.7.1999., str. 1.). Ta je Odluka izmijenjena Odlukom 649/2005/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 117, 4.5.2005.).

⁵ Odluka br. 445/2014/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o uspostavljanju inicijative Unije za Europske prijestolnice kulture u razdoblju od 2020. do 2033. (SL L 132, 3.5.2014.).

povjerenstvo predložilo da se titula EPK-a 2017. dodijeli Pafosu i Aarhusu⁶. Vijeće Europske unije službeno je imenovalo ta dva grada u svibnju 2013.⁷

Nakon toga, uvedene su mjere za praćenje aktivnosti u oba grada: povjerenstvo sastavljeno od sedam neovisnih stručnjaka koje su imenovali institucije i tijela EU-a vodilo je pripreme u gradovima i pratilo njihov napredak. Povjerenstvo je bilo odgovorno i za osiguravanje usklađenosti s programom i obvezama na temelju kojih su gradovi odabrani. Predstavnici Pafosa i Aarhusa sudjelovali su na dva formalna sastanka za praćenje koje je Komisija sazvala u jesen 2014. i proljeće 2016. Nakon završetka postupka praćenja povjerenstvo je Komisiji dalo pozitivnu preporuku o dodjeli nagrade Melina Mercouri u iznosu od 1,5 milijuna eura oba gradovima. Ta novčana nagrada financirana je u okviru programa Kreativna Europa⁸, a isplaćena je dvama EPK-ovima u jesen 2016.

2.3. Teme i naglasak programa dvaju EPK-a 2017.

Pafos se nalazi na zapadu Cipra i datira iz neolitika. Taj grad, kao i cijela zemlja, križište su istočnog Sredozemlja, što tu regiju čini mjestom na kojem se spajaju različite kulture. Pafos je sa svojih 35 tisuća stanovnika i jedan od najmanjih EPK-a dosad. Misao vodilja programa Pafos 2017. utemeljena je na drevnim običajima, kad se kultura razvijala na otvorenom. Važan je dio kulturnog programa činila „Tvornica kulture na otvorenom” (*Open Culture Factory*, izraz više puta naveden u prijavi), koja je trebala putovati u sve dijelove i zajednice Pafosa kako bi se predstavile aktivnosti programa Pafos 2017. i stvorio zajednički prostor u kojem svi mogu komunicirati i surađivati. Ta glavna zamisao nije se odnosila samo na otvorene prostore, već i na otvorenost u smislu tolerancije, prihvaćanja, poticanja i integracije različitih kultura, ideja i vjerovanja.

Cilj programa EPK-a u Pafosu sažet je u krilatici „Povezivanje kontinenata – povezivanje kultura”. U toj je krilatici istaknuta potreba za međusobnim povezivanjem odvojenih stanovnika Pafosa, što uključuje one koji ondje stalno borave, ali i posjetitelje i imigrante. Istaknuta je i važnost povezivanja različitih dijelova grada i pretvaranja cijele pokrajine Pafosa u zajednički prostor koji mogu dijeliti svi njezini stanovnici, u doslovnom i prenesenom smislu. Konačno, naglašena je potreba za premošćivanjem razlika između grčke i turske zajednice na Cipru s pomoću različitih projekata.

Aarhus je utemeljen u 8. stoljeću, kad je bio utvrđeno vikinško naselje u prirodnoj luci na ušću jedne rijeke. U posljednjih se deset godina Aarhus znatno povećao. Broj stanovnika porastao je za više od 15 000 (ukupni broj sada iznosi 335 000), a otvoreno je i 20 tisuća novih radnih mjesta, uglavnom u sektoru obrazovanja, uslužnih djelatnosti i inovacija. Riječ je i o najvećem gradu regije Središnje Danske, jedne od pet regija određenih 2007. Aarhus je svoju prijavu za EPK predao kao dio većeg plana za razvoj grada, usmjerenog na izgradnju i razvoj infrastrukture u okolici obalnog dijela, uključujući „Dokk1”, novu javnu knjižnicu i centar kulture u kojem se nalaze umjetničke instalacije. Cilj prijave bio je i promicati kohezivnije upravljanje u regiji Središnje Danske, koju čini 19 općina.

Aarhus se 2017. predstavio krilaticom „Promislimo ponovno”. Općeniti je cilj bio pružiti kulturna iskustva koja bi promijenila načine razmišljanja u gradu, u regiji Središnje Danske i u Europi te istaknuti tri glavne vrijednosti – održivost, raznolikost i demokraciju – ključne za projekt EU-a. Kulturni program osmišljen je oko četiri godišnja doba, a svako je od njih započeto velikim MEGA događanjem na otvorenom. U svakom su godišnjem dobu održana i tri događanja povodom punog mjeseca, nešto manja od MEGA događanja. Osim tih događanja, program je uključivao i više od 350 umjetničkih i kulturnih projekata, konferencija i festivala.

⁶ Sva izvješća povjerenstva o predodabiru i odabiru te izvješća o praćenju dostupna su na sljedećoj internetskoj stranici: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm

⁷ Odluka Vijeća 2013/286/EU od 17. svibnja 2013. o imenovanju Europske prijestolnice kulture za godinu 2017. u Danskoj i na Cipru te Europske prijestolnice kulture za godinu 2018. na Malti (SL L 162, 14.6.2013.).

⁸ Uredba (EU) br. 1295/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o uspostavi programa Kreativna Europa (2014. – 2020.) i stavljanju izvan snage odluka br. 1718/2006/EZ, br. 1855/2006/EZ i br. 1041/2009/EZ (SL L 347, 20.12.2013.).

3. EVALUACIJA

3.1. Uvjeti evaluacije

U evaluaciji se razmatraju cjelokupna provedba i ostvarivanje ciljeva dvaju programa EPK-a 2017. od njihova početnog stadija do pitanja održivosti i dugoročnog utjecaja.

Konkretno, ocjenjuju se relevantnost, učinkovitost i djelotvornost dvaju EPK-a 2017. Promatraju se i dodana vrijednost EU-a te usklađenost i komplementarnost programa EPK-a⁹ s drugim inicijativama EU-a. Konačno, izvode se zaključci na temelju tih dvaju iskustava.

3.2. Metodologija i ograničenja odabranog pristupa

Evaluacija i njezina metodologija osmišljene su kako bi se ispunili zahtjevi iz Odluke br. 1622/2006/EZ te bolje razumjeli rezultati i postignuća inicijative EPK. Konkretno, evaluacija pruža vrijednu priliku za kritički osvrt na prethodnu godinu kako bi se istaknule pouke i preporuke za preoblikovanje dosadašnjih saznanja te opažanja na temelju novih iskustava gradova domaćina.

Evaluacija se, kao i prethodne, temelji na hijerarhiji ciljeva iz Odluke br. 1622/2006/EZ.

Kako bi rezultati bili usporedivi, u metodologiji evaluacije slijedio se pristup prikupljanju dokaza i analizi donesen u prethodnim procjenama inicijative EPK¹⁰.

Evaluacija se temeljila na dvjema vrstama podataka i njihovim izvorima:

- primarni podaci uključivali su podatke koji su prikupljeni tijekom terenskog rada ili koje je poslao svaki EPK, kao što su intervjui, internetski upitnici i ankete. Intervjuima se posebno namjeravalo sagledati svaki EPK iz različitih perspektiva, među ostalim iz perspektive članova skupina za upravljanje, donositelja odluka na lokalnoj i nacionalnoj razini, ključnih kulturnih subjekata, niza partnera uključenih u ostvarivanje ciljeva programa i određenih organizacija koje vode same projekte ili u njima sudjeluju. Za razliku od prethodnih evaluacija EPK-a, predmetna je evaluacija uključivala i javno savjetovanje, što je otvoren, uključiv i pristupačan način na koji su pojedinci i organizacije mogli izreći svoje dojmove i mišljenja za potrebe evaluacije Europske prijestolnice kulture;
- sekundarni izvori podataka uključivali su dokumente EU-a, izvorne ponude i prijave, interna izvješća povezana s postupkom prijave, izvješća o praćenju i evaluaciji, studije i izvješća koje je izradio ili naručio EPK, programe događanja, promotivne materijale i internetske stranice, statističke podatke o kulturi i turizmu te kvantitativne podatke europske prijestolnice kulture o financijama, aktivnostima, postignućima i rezultatima.

Kao što je bio slučaj sa svim prethodnim ex post evaluacijama EPK-a, Komisija smatra da je donesena metodologija primjerena za sastavljanje izvješća koje bi bilo razumno čvrsta osnova za donošenje razumnih zaključaka o rezultatima EPK-a.

Međutim, kako je već naglašeno u prošlogodišnjem izvješću, postoji ograničenje zbog nedostatka podataka o početnom stanju koji bi se integrirali u komparativnu studiju grada prije imenovanja europskom prijestolnicom kulture, na početku godine u kojoj nosi tu titulu i nakon isteka te godine. Ti su podaci iznimno važni za dobivanje uravnotežene perspektive stvarnog učinka inicijative EPK na grad, utemeljene na uvjerljivoj i opsežnoj bazi podataka.

Međutim, sredstva za evaluaciju (oko 75 000 EUR svake godine) razmjerna su skromnoj razini sredstava EU-a koja EU izravno dodjeljuje svakom EPK-u (nagrada Melina Mercouri u iznosu od 1,5 milijuna EUR) te stoga nije moguće provesti studiju prije („studiju početnog stanja”) i poslije provedbe programa („ex post studiju”). Dodatna je posljedica skromnog proračuna ta što su rezultati prikupljanja primarnih podataka češće kvalitativni nego kvantitativni. Iako su kvalitativni podaci i

---

⁹ Odluka br. 1622/2006/EZ.

¹⁰ Vidjeti prethodna evaluacijska izvješća na sljedećoj poveznici: http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en.htm

dalje vrlo važni u evaluaciji, nedostatak raznolikih izvora podataka smanjuje, na primjer, pouzdanost u postupku dokazivanja objektivnih rezultata i učinaka EPK-a na povećanje sudjelovanja u kulturi.

Osim toga, iz javnog savjetovanja kao savjetodavnog alata, koji je prvi put upotrijebljen za potrebe ex post evaluacije EPK-a, dobiven je tek relativno mali broj nalaza jer je ukupno zaprimljeno samo 76 odgovora. To bi možda moglo biti razumljivo uzme li se u obzir činjenica da su za ispunjavanje upitnika ispitanici trebali biti upoznati s aktivnostima u okviru programa EPK-a održanima u gradu (a idealno bi bilo da su im prisustvovali).

Izvješće i njegovi zaključci stoga su više potkrijepljeni opsežnom bazom kvalitativnih podataka (npr. stavovima i mišljenjima različitih dionika) nego sveobuhvatnim skupom kvantitativnih podataka.

Komisija je potpuno svjesna takvih ograničenja, koja su već utvrđena i navedena u radnom dokumentu službi priloženom Prijedlogu odluke o uspostavljanju inicijative Unije za EPK u razdoblju od 2020. do 2033.¹¹ i u njezinim prethodnim izvješćima o ex post evaluacijama EPK-a te prihvaća ta ograničenja.

Kad je riječ o toj poteškoći, u prijedlogu Komisije koji je uslijedio i Odluci koju su na kraju donijeli Europski parlament i Vijeće¹² predviđa se da će imenovani gradovi postati glavni provoditelji postupka evaluacije jer su oni glavni izvor financiranja i korisnici inicijative EPK, raspolažu podacima o početnom stanju i jednostavnije im je prikupiti primarne podatke o učinku titule europske prijestolnice kulture.

Tom se novom obvezom od predmetnog EPK-a, a ne od Komisije, zahtijeva da provede ex post evaluaciju godine nošenja titule, ali primjenjivat će se tek na gradove koji titulu nose od 2020. nadalje. Za EPK 2018. i 2019. Komisija će nastaviti provoditi vlastitu evaluaciju uz prethodno navedena ograničenja. U kasnijoj će fazi Komisija provesti i sveukupnu evaluaciju koja obuhvaća nekoliko godina inicijative EPK, čime se omogućuje mjerenje dugoročnog učinka te inicijative, kako je navedeno u Odluci br. 445/2014/EU.

Važno je naglasiti i da su Pafos i Aarhus radi boljeg razumijevanja učinaka inicijative naručili provedbu lokalnih istraživanja, koja su proveli Sveučilište Neapolis u Pafosu i Sveučilište u Aarhusu, te da su se rezultati tih aktivnosti uključivali u Komisijinu evaluaciju kad god je to bilo moguće.

U konačnici, unatoč nedostatku kvantitativnih podataka i drugih neovisnih dokaza Komisija smatra da su prikupljeni dokazi na kojima se temelji evaluacija dovoljno čvrsti te podržava njezinu opću procjenu i zaključke, za koje se smatra da pružaju općenito vjernu i informiranu sliku inicijative EPK 2017.

4. GLAVNI ZAKLJUČCI

4.1. Važnost inicijative EPK i europskih prijestolnica kulture 2017.

Prema rezultatima evaluacije dva grada domaćina razradila su i provela kulturne programe koji su usklađeni s člankom 167. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i koji odgovaraju sadržaju tog članka u pogledu doprinosa Unije „procvatu kultura država članica”. Preuzimanje uloge domaćina manifestacije EPK pridonijelo je i gospodarskom i socijalnom razvoju predmetnih dvaju gradova, što je u skladu s ciljevima Odluke br. 1622/2006/EZ.

Zaključak je evaluacije da je program, iako je u Pafosu bio manje opsežan od većine prethodnih programa EPK-a (uglavnom jer je riječ o manjem gradu), uspio istaknuti kulturno naslijeđe Pafosa u europskom kontekstu, kao i međusobnu povezanost (i potrebu za njome) ljudi u gradu i izvan njega te potrebu za dijalogom među različitim kulturama. Program je pomogao lokalnoj i međunarodnoj publici da nauče više o ciparskoj kulturi te da se upoznaju s drugim kulturama i običajima.

Aarhus je iznio program s jasnim dugoročnim ciljevima, uz isticanje raznolikosti kultura u Europi te u usklađenoj interakciji sa širom strategijom razvoja grada. Program je bio usmjeren na daljnje povećanje informiranosti o gradu i njegove vidljivosti, privlačenje domaćih i međunarodnih

¹¹ Vidjeti SWD(2012) 226 final, točku 2.4.4.

¹² Odluka br. 445/2014/EU Europskog parlamenta i Vijeća, vidjeti bilješku br. 5.

posjetitelja, unaprjeđenje kulturne infrastrukture, povećanje publike i proaktivno sudjelovanje građana u kulturnim aktivnostima. Program je imao i važnu regionalnu dimenziju u kontekstu novouspostavljene regije Središnje Danske.

4.2. Učinkovitost

Dostupni dokazi općenito pokazuju da je EPK i dalje učinkovita inicijativa EU-a koja pridonosi dobroj razini dobiti za cijeli EU u zamjenu za relativno skromna ulaganja EU-a: dodjeljivanje titule ima velik učinak poluge na iznos sredstava koja gradovi domaćini dodjeljuju za sastavljanje i ostvarivanje kulturnog programa EPK-a te je važno za privlačenje interesa i sredstava velikog niza dionika, uključujući regionalna i nacionalna tijela te privatne ulagatelje. Nadalje, apsolutna vrijednost nagrade Melina Mercouri, koja je jedini izravni novčani doprinos koji gradovima domaćinima dodjeljuje Europska unija, skromna je (1,5 milijuna EUR po EPK-u) u odnosu na ukupne troškove EPK-a: operativni izdaci za EPK 2017. iznosili su približno 66,7 milijuna EUR za Aarhus i 8,5 milijuna EUR za Pafos.

Pafos i Aarhus uspostavili su čvrste i uspješne mehanizme za ostvarivanje ciljeva i upravljanje na razini grada, a oba su grada upotrijebila uglavnom nacionalna, regionalna i lokalna sredstva te, u manjoj mjeri, sredstva EU-a za provedbu kulturnih programa visoke umjetničke kvalitete koji nadopunjuju redovite kulturne aktivnosti tijekom godine.

Ipak, evaluacija je pokazala i da titula EPK-a i dalje znači dugoročnu obvezu za koju su potrebni znatni resursi tijekom svih pripremnih godina, što je teško održivo. Na primjer, stvarni proračun Pafosa znatno se smanjio u odnosu na izvorni proračun iz faze prijave (za više od 60 %) zbog preambicioznog izvornog prijedloga, ali i financijske krize koja je prouzročila velik pritisak na sektore javnog proračuna na svim teritorijalnim razinama.

4.3. Djelotvornost

Oba nositelja titule EPK-a pokazala su se uspješnima u ispunjavanju kratkoročnih ciljeva utvrđenih u prijavama, posebno u pogledu provedbe opsežnih i inovativnih kulturnih programa s europskom dimenzijom i izraženom uključenosti građana. Ipak, ostvarenje ciljeva u Pafosu bilo je ograničeno zbog znatnog smanjenja proračuna u odnosu na iznos predložen u prijavi. Unatoč potpuno različitim vizijama, programima i stilovima provedbe oba su grada učinkovito iskoristila inicijativu EPK za istraživanje i iznošenje tema od lokalnog interesa koje su važne i na europskoj razini.

Oba su EPK-a povećala raspon, raznolikost i europsku dimenziju svoje kulturne ponude tijekom 2017. i predstavila kulturne programe koji su bili opsežniji, raznolikiji i inovativniji u odnosu na osnovnu kulturnu ponudu prethodnih godina te su imali veći međunarodni karakter. Na primjer, u Aarhusu su provedena 442 ključna projekta, a u Pafosu njih 168. Većina je projekata nadilazila uobičajene godišnje programe tih dvaju gradova. Nadalje, u Aarhusu je programu pridonijelo 1 200 međunarodnih umjetnika, a 79 % projekata uključivalo je međunarodnog partnera i/ili kulturnu razmjenu u Europi, dok je u Pafosu 29 % projekata bilo u međunarodnoj produkciji, a 11 % projekata razvijeno je u suradnji ciparskih i međunarodnih umjetnika. Oba su EPK-a tijekom 2017. proširila pristup kulturi i sudjelovanje u kulturi, iako je to vidljivije u Aarhusu (publika od 3,3 milijuna osoba) nego u Pafosu. Oba su EPK-a pridonijela jačanju kulturnih kapaciteta lokalnih kulturnih i stvaralačkih sektora te njihove povezanosti s drugim sektorima. Na primjer, Aarhusov program za 2017. povećao je broj pokroviteljstava u kulturi i doveo do pozitivnih gospodarskih ishoda za kulturni i stvaralački sektor. Pafosov program za 2017. ojačao je razvoj publike, poslužio kao pokretač ulaganja u kulturnu infrastrukturu te razvio vještine i kapacitete lokalnih kulturnih subjekata. Inicijativa EPK poboljšala je međunarodni profil Aarhusa putem kulture, dok je u Pafosu pomogla privući međunarodnu publiku koja će uživati u kulturi toga grada.

Konačno, zaključak je evaluacije da dva EPK-a 2017. imaju vrlo različite potencijale u pogledu održivosti njihovih aktivnosti i poboljšanog upravljanja u području kulture. U Aarhusu je projekt EPK-a stvorio potencijal za dugoročni učinak zahvaljujući vještinama i iskustvu koje su stekli kulturni subjekti, uključenju građana, povećanoj publici i većoj međunarodnoj dimenziji. Pafos će isto tako ostvariti određene dugoročne koristi, ali nije se puno učinilo da bi se osigurao najveći mogući učinak tih koristi.

4.4. Usklađenost

Inicijativa EPK relevantna je i komplementarna u odnosu na niz politika i programa EU-a te utječe na kulturne dionike, ali i na one povezane sa zapošljavanjem (na primjer zbog učinka na povećanje kapaciteta) ili turizmom (na primjer, broj hotelskih noćenja u regiji Aarhusa 2017. povećao se za 10,9 %).

Inicijativa EPK komplementarna je europskim strukturnim i investicijskim fondovima te usklađena s njima, ovisno o kontekstu svakog grada nositelja titule. U slučaju Pafosa, u godinama prije 2017. iskorišten je Europski fond za regionalni razvoj radi sufinanciranja ključnih ulaganja u obnovu gradskog središta i renovaciju glavnih lokacija, kao što su kazalište i kino.

4.5. Dodana vrijednost EU-a

Kako je već napomenuto i prethodno prikazano, zahvaljujući inicijativi EPK ostvareni su rezultati koji se ne bi postigli djelovanjem pojedinačnih država članica.

Sam naziv inicijative ključan je dio dodane vrijednosti EU-a koju pruža ta inicijativa jer stvara znatan interes dionika iz grada, ali i drugih područja te osigurava velik prostor za europsku suradnju u pogledu partnerstva i prijenosa dobre prakse, na primjer stvaranjem čvrstog sustava upravljanja za ostvarenje ciljeva EPK-a, povećanjem kapaciteta lokalnih kulturnih organizacija ili privlačenjem ideja za projekte od lokalnih stanovnika.

5. ZAKLJUČCI

Komisija na temelju ovog izvješća zaključuje da je inicijativa EPK i dalje važna na razini EU-a i iznimno vrijedna za gradove domaćine te stvara opsežne kulturne programe s pozitivnim rezultatima i učincima koji se, ipak, u trenutačnoj fazi evaluacije ne mogu procijeniti u potpunosti jer nije prošlo dovoljno vremena nakon godine provedbe programa EPK-a. Moglo bi ih se procijeniti u kasnijoj fazi u okviru prethodno navedene dugoročne evaluacije.

Komisija je zaključila i da su programi koje su provela dva nositelja titule 2017. bili usklađeni s ciljevima inicijative EPK. Odražavali su europsku dimenziju inicijative, uključili lokalno stanovništvo i dionike te proširili pristup i sudjelovanje u kulturi tijekom 2017., iako je to vidljivije u Aarhusu nego u Pafosu, što je uglavnom posljedica ograničenog proračuna dostupnog potonjem gradu. Pridonijeli su i jačanju kulturnih kapaciteta lokalnih kulturnih i stvaralačkih sektora te njihove povezanosti s drugim sektorima. Inicijativa EPK poboljšala je međunarodni profil Aarhusa putem kulture, a u oba je grada pridonijela povećanju međunarodne dimenzije publike koju zanima kultura. U oba će grada godina tijekom koje su nosili titulu EPK-a možda imati dugoročni utjecaj (fizički i nematerijalni), ali u Pafosu dugoročni utjecaji nije na odgovarajući način isplaniran, što pokazuje da će to uvijek predstavljati problem manjim gradovima koji nose titulu EPK-a.

Ti glavni nalazi potvrđuju one iz evaluacije 2016. i prošlih evaluacija EPK-a, tj. da nositelji titule EPK-a provode kulturne programe koji su opsežniji i inovativniji od uobičajene godišnje kulturne ponude grada, sa snažnom europskom dimenzijom i uključenošću lokalnih stanovnika te međunarodnih posjetitelja, i koji su u skladu s ciljevima Ugovora i inicijative EPK.

Iz procjene su proizišli određeni elementi koje treba poboljšati, kao što je potreba za pravodobnom uspostavom institucijskih mehanizama, sastavljanjem stabilnog i učinkovitog tima za ostvarivanje ciljeva koji ima snažnu političku podršku, osiguravanjem nacionalne prihvaćenosti i uključenosti, ostvarivanjem ravnoteže između kontrole i umjetničke neovisnosti, očuvanjem uključenosti kulturnih dionika, uključenošću europske suradnje u kulturni program te istodobnim aktivnim širenjem sudjelovanja u kulturi i planiranjem dugoročnog utjecaja u ranoj fazi¹³.

Zbog opsega i duljine godišnje evaluacije koju provodi Komisija u skladu s člankom 12. Odluke br. 1622/2006/EZ nije moguće razmatrati dugoročni učinak inicijative EPK. Komisija je stoga spremna preispitati taj učinak u okviru evaluacije predviđene u članku 16. Odluke br. 2014/445/EU.

¹³ Vidjeti preglednik prethodnih preporuka na sljedećoj poveznici: https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/library/ecoc-compendium-recommendations_en.pdf.

Ta je evaluacija „usmjeren[a] [...] na smještanje svih prošlih europskih prijestolnica kulture u europski kontekst omogućujući izvođenje usporedbi i izvlačenje korisnih pouka za buduće europske prijestolnice kulture, kao i za sve europske gradove”. Dugoročni učinak moći će analizirati na temelju rezultata studije objavljene u prosincu 2017. na temu „Europske prijestolnice kulture: strategije uspjeha i dugoročni učinci”¹⁴.

Nadalje, potrebne su dodatne aktivnosti kako bi se imenovanim i budućim EPK-ima pomoglo da osmisle pristup evaluaciji, što uključuje upotrebu velikih količina podataka. U tu je svrhu Komisija sredinom 2018. ažurirala svoje smjernice za vlastite evaluacije gradova, koje sada obuhvaćaju i koncept „velike količine podataka”¹⁵. Osim toga, u rujnu 2018. objavila je poziv na natječaj u cilju prikupljanja stručnog znanja te osiguravanja usluga izgradnje kapaciteta i aktivnosti uzajamnog učenja timovima koji će u budućnosti provoditi inicijativu EPK Paketi za osposobljavanje predviđeni u pozivu uključuju temu praćenja i evaluacije. Izvođač će se odabrati u prvoj polovini 2019.

Kad je riječ o mehanizmima praćenja, Komisija ističe da je u tijeku rasprava s povjerenstvom o najboljem načinu osiguravanja da budući EPK-i ispune obveze koje su uključili u svoje prijave, a posebno one povezane s financiranjem. U izvješćima o napretku i praćenju koja izrađuje povjerenstvo već se izričito razmatraju pitanja obuhvaćena kriterijima utvrđenima u Odluci br. 445/2014/EU.

Konačno, kad je riječ o stranici inicijative EPK na portalu Europa, Komisija naglašava da je u tijeku revizija internetskih stranica o Kulturi i Kreativnoj Europi te da će se razmotriti bolje predstavljanje inicijative EPK u tom kontekstu.

---

¹⁴ Vidjeti: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/513985/IPOL-CULT_ET\(2013\)513985_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/513985/IPOL-CULT_ET(2013)513985_EN.pdf)

¹⁵ Vidjeti: <https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/sites/creative-europe/files/library/guidelines-for-cities-own-evaluations-modmai18.doc.pdf>